

THE ROLE OF AFFECTIONS IN CHRISTIAN SPIRITUALITY: A PENTECOSTAL PERSPECTIVE

ROLUL AFECTELOR ÎN SPIRITUALITATEA CREȘTINĂ: O PERSPECTIVĂ PENTICOSTALĂ

SAMUEL FLORIN BÎRLE*

ABSTRACT. The present study proposes an analysis on human affections, considering the preexistent mentality that emotional reactions induce inauthentic experiences. Noting that there is a difference between transient emotional episodes and affections as persistent dispositions, which describe a pattern of reactions and behavior, this paper will show that authentic spirituality involves sacred affections. These affections are interconnected and stand in a relationship of anticipation with the other two elements of spirituality, namely knowledge and practice. We also argue that the biblical model in this respect relies on a religion based on affections (and knowledge) and is expressed in deeds, which outline an affective understanding of faith related to identity, ministry, pneumatology, and personal soteriology.

KEYWORDS: affections, spirituality, emotions, pneumatology, Pentecostalism

Introducere

Spiritualitatea este considerată drept ansamblul „credițelor, practicilor și afectelor specifice unei mișcări religioase“ (Land 2013: 146). Deși parte integrantă a spiritualității, afectele constituie o zonă puțin explorată nu numai în teologia penticostală, ci în teologia creștină în general. Se pare că motivul îl constituie mentalitatea de la bază, după care reacțiile emoționale pot dăuna în cadrul relației cu Dumnezeu. Explicația este că emoțiile ar putea deveni un surrogat pentru adevărata spiritualitate, inducând experiențe neautentice (Land 2013: 135). În sensul acesta se dau ca exemplu cuvintele lui Isus din Pilda Semănătorului despre cei ce primesc cuvântul cu bucurie (*μετὰ χαρᾶς – meta charas*), dar cad când vine ispita (Luca 8:13). Trebuie spus, însă, că bucuria primirii cuvântului i-a caracterizat dintotdeauna pe creștini și nu presupune obligatoriu superficialitate în receptarea lui.

Vom face aici, înainte de toate, distincție clară între afecte, privite ca dispoziții permanente, și episoadele emoționale pasagere. Până și dicționarele definesc afectele drept „(1) reacții emoționale cu o desfășurare

* SAMUEL FLORIN BÎRLE este doctorand în teologie la Universitatea „Aurel Vlaicu“ din Arad, România. E-mail: sami_birle@yahoo.com.

puternică și relativ de scurtă durată; sau (2) denumire generică pentru stările sau reacțiile afective.“ În cazul de față vom folosi cel de-al doilea sens al termenului, întrucât prima definiție vizează reacțiile emoționale de scurtă durată. Considerăm că spiritualitatea, ca ramură a teologiei practice, exclude prin însăși definiția ei raportarea la elemente temporare și se axează pe aspecte definitive, pe manifestări constante. Prin urmare ne referim la reacțiile emoționale care ne definesc personalitatea, la dispozițiile statornice, care, neavând caracter sporadic, descriu un tipar de reacție și comportament la nivel personal și comunitar. Astfel, pentru a marca distincția pe care am subliniat-o, termenul pe care îl vom utiliza va fi cel de afecte, și nu de emoții.

Studiul nostru va reliefa faptul că afectele dețin un rol important în viața credincioșilor penticostali. Constituind răspunsul omului la afecțiunea lui Dumnezeu, ele ne marchează la nivel personal și comunitar, astfel încât contribuie la conturarea identității creștine. Examinând afectele în raport cu celelalte două componente ale spiritualității, vom observa că sunt conectate intrinsec cu credința și că anticipează practicile. După cum vom vedea, nu trebuie să alegem între o religie bazată pe afecte și una bazată pe fapte. Mai degrabă susținem că modelul biblic cel mai adecvat, implicit cel penticostal, mizează pe o religie bazată pe afecte (și cunoștințe) și exprimată în fapte. Prin urmare, afectele sunt necesare vieții de credință, contribuie fundamental la slujirea creștină și sunt rezultatul lucrării Duhului Sfânt în viața creștinului.

Afectele și identitatea creștină

Mai întâi trebuie observat că trăsături precum dragostea, mulțumirea, compasiunea, bucuria, pasiunea, speranța, teama etc. țin de identitatea creștină. Potrivit lui Robert Roberts, ele sunt „definiția spiritualității creștine“ (Roberts 1982: 22) și o sursă pentru puterile imanente (și exterioare) ale creștinului. Un alt autor care vede în emoțiile puternice tocmai reflecția identității creștine este D. E. Saliers, care arată că „credința creștină este un model de emoții puternice“ (Saliers 1980: 11), model de emoții ce se referă la următoarele stări pe care le poate experimenta un creștin: „recunoștința față de Dumnezeu pentru creație și răscumpărare, uimirea și teama sfântă față de maiestatea Sa divină, pocăința și căința de păcat, bucuria în dragostea și îndurarea neclintită a lui Dumnezeu, precum și dragostea față de Dumnezeu și de aproapele. A mărturisi credința în Dumnezeu înseamnă a trăi o viață caracterizată de aceste emoții“ (Saliers 1980: 11). Dintr-o perspectivă similară, în lucrarea sa clasică despre emoțiile religioase, Jonathan Edwards opina că „adevărata religie constă în mare parte din afecte“ (Edwards 2012: 30), pe care le denumea *afecte sfinte* și le identifica cu Rada Duhului. Edwards arăta că acestea sunt „cele mai puternice și sensibile manifestări ale înclinațiilor și voinței sufletului“ (Edwards 2012: 26), de unde deducem că, pentru autor, afectele sunt expresia personalității cucerite de

harul divin. Din acest motiv descria el adevărata evlavie în antiteză cu spiritualitatea exprimată în „dorințe slabe, amorțite și lipsite de viață, care ne ridică doar cu puțin deasupra indiferenței“ (Edwards 2012: 30). Prin urmare, Edwards afirma răspicat că „adevărata religie constă, în mare măsură, în actele viguroase și pline de viață ale înclinației și voinței sufletului, sau în manifestările pline de putere ale inimii“ (Edwards 2012: 30).

Ca urmare, Edwards vorbește despre o religie plasată în sfera emoțiilor, a emoțiilor sfinte, generate de apropierea de Dumnezeu. Omul se raportează la El în mod personal, considerându-L mai mult imanent decât transcendent, mai mult aproape decât departe. S-a subliniat deseori și pertinent că, până și în context veterotestamentar, există un „răspuns al inimii la revelația de Sine a lui Dumnezeu“ (Dyrness 2010: 177), o evlavie care rezulta din manifestările afective divine. Iată, deci, în ce constă legătura dintre afectele sfinte și identitatea creștină: ele ne definesc datorită faptului că sunt oglinda afecțiunii lui Dumnezeu, prin care suntem restaurați ontologic. Cu alte cuvinte, afectele ne fac asemeni lui Dumnezeu, sunt „dispoziții stăruitoare care-L îndreaptă pe individ spre Dumnezeu și spre aproapele său în moduri care se potrivesc cu sursa lor – Dumnezeu“ (Land 2013: 150). Noi iubim pentru că El ne-a iubit întâi (1 Ioan 4:19), însă Îi simțim și suferința, după cum Îi simțim bucuria. Vorbim despre o perspectivă afectivă profetică, în sensul că oamenii credincioși dispun de simțul recunoașterii lucrurilor launtrice ale lui Dumnezeu (Brueggemann 1982: 32). Diferența dintre spiritualitatea penticostală și a altor denominații creștine nu vizează o manifestare emoțională suplimentară sub aspect cantitativ, ci o chimie afectivă diferită, dată de viziunea apocaliptică și prezența transcendentă a puterii veacului viitor (Land 2013: 151). Astfel, în cele ce urmează vom examina succint trei afecte definitorii pentru spiritualitatea de tip penticostal și din care credem că derivă altele, specifice, iar cele trei sunt: dragostea, bucuria și pasiunea.

Dragostea (*ἀγάπη* – *agapē*) stă la baza spiritualității creștine, fiind sursa multor alte afecte. Ea se exprimă în compasiune, bunătate, răbdare etc., surprinde esența legii (Deuteronom 6:5, Romani 13:10, Galateni 5:14) și rezumă în aceeași măsură întregul Nou Testament (1 Timotei 1:5). Dragostea este și cea mai potrivită definiție a lui Dumnezeu: *ὁ Θεὸς ἀγάπη* (*ho Theos agapē* – *Dumnezeu este dragoste*), iar privită ca roadă a Duhului este dovada prezenței și manifestării lui Dumnezeu în inima și viața noastră (Tipei 2003: 290). Pilda Samariteanului milostiv dezvăluie surprinzătorul aspect potrivit căruia moștenirea vieții veșnice este condiționată de existența acestei virtuți. Tot aici, dragostea este percepută drept atitudine practică manifestată prin mila samariteanului față de iudeul bătut și jefuit. De altfel, Scriptura arată că trebuie să iubim cu fapta și cu adevărul (1 Ioan 3:18). În lumina învățurii apostolului Pavel, fără dragoste orice alte daruri sau fapte nu au valoare. Dragostea va rămâne pentru totdeauna, înaintea altor virtuți (1 Corinteni

13:13). Nu trebuie să uităm nici că jertfa lui Cristos reprezintă fundamentul creștinismului, iar la baza ei stă dragostea pe care ne-o poartă: „Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că l-a dat pe singurul Lui Fiu, pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viața veșnică“ (Ioan 3:16).

Dincolo de învățătura vastă despre dragoste din Scriptură, vorbim despre un afect comun și practic, care se revarsă spre oameni și spre Dumnezeu. În relația cu Dumnezeu este o reacție în oglindă la ceea ce ne oferă El. Noi Îl iubim pentru că El ne-a iubit întâi (1 Ioan 4:19). Așa se face că slujim Biserica și oamenii pe deplin conștienți de faptul că, atunci când facem ceva pentru cei mai neînsemnați frați ai Domnului, de fapt o facem pentru El (Matei 25:31-46). Drept urmare, implicându-ne în acțiuni sociale ce presupun hrănirea celor flămânzi (Matei 25:35), îmbrăcarea celor goi, vizitarea celor bolnavi ori a celor întemnițați (Matei 25:36), ilustrăm existența dragostei în viața noastră. Afecțiunea față de Dumnezeu și față de apropaile nu reprezintă două sfere distincte, ci una și aceeași. Dacă-l iubesc pe Dumnezeu, nu-l pot urî pe fratele meu (1 Ioan 4:20).

Bucuria (*χαρά* – *chara*) este a doua roadă a Duhului și un afect fundamental ce însoțește viața în Cristos. Ea conturează o atmosferă tipică spiritualității creștine, sub cupola căreia se desfășoară părășia frățească, predicarea și acceptarea Evangheliei, și în general elementele caracteristice creștinismului. Bucuria se manifestă chiar și în circumstanțe nefaste. Pavel și Sila îi cântau lui Dumnezeu având picioarele în butuci și urmând să fie judecați a doua zi. Tocmai de aceea, sursa bucuriei nu stă în împrejurările imediate, ci într-o realitate mai profundă, dată de legătura cu Dumnezeu. Există un scop al încercării care ni s-a revelat și care produce *o mare bucurie* când trecem prin diverse greutăți (Iacov 1:2). William Barclay susține că „viața fără bucurie nu este o viață creștină, pentru că bucuria este constanta din rețeta trăirii creștine“ (Barclay 1992: 83). Într-adevăr, referințele nou-testamentare abundente la bucurie ne fac să concluzionăm că acest afect este definitiv în cadrul manifestărilor eclesiale sau în viața de zi cu zi. Însuși Mântuitorul vorbea despre persistența bucuriei în ucenici: „V-am spus aceste lucruri pentru ca bucuria Mea să rămână în voi, și bucuria voastră să fie deplină“ (Ioan 15:11). Afirmăția relevă trei aspecte ce țin de bucurie: sursa ei divină (*bucuria Mea*), constanța (*să rămână în voi*) și plenitudinea ei (*să fie deplină*). Este, însă, de observat faptul că invocarea bucuriei vine în contextul predicării cuvântului: avem bucurie deplină prin adevărul pe care Mântuitorul îl revelează.

Precum dragostea, bucuria resimțită de credincios este, în fapt, bucuria lui Dumnezeu. În acest context este relevant textul din capitolul 15 din Luca, care conține trei pilde despre trei lucruri pierdute: o oaie, o drachma și un fiu. În fiecare situație se subliniază normalitatea bucuriei în momentul recuperării valorilor. Observăm întâi ordinea în care sunt așezate cele trei

bunuri, anume de la lucruri materiale, estimabile (Douglas 1995: 132), la lucruri inestimabile – viața fiului pierdut; de la o oaie dintr-o sută, la o monedă din zece, apoi la unul dintre doi fii. Bucuria pământească se armonizează cu bucuria cerească atunci când mortul a înviat sau cel pierdut a fost găsit (Luca 15:32). În lumina acestor pilde, bucuria este în primul rând rezultatul recuperării soteriologice a omului. Pe de altă parte, este percepută în cadrul spiritualității pentecostale drept efect direct al manifestării Duhului prin lucrările Sale fundamentale: pocăință, naștere din nou, botez cu Duhul Sfânt și sfințire (Șandru 1989: 237-250).

Pasiunea este un alt afect definitoriu al spiritualității creștine și mai ales al spiritualității pentecostale. Pasiunea este *pathosul* închinării, trăirii și slujirii, expresia puterii și a curajului, a îndrăzelii apostolice. Pasiunea l-a însuflețit pe Cristos în lucrare, fapt care i-a determinat pe farisei să spună despre El că vorbea cu putere (*ἐξουσίαν* – *exousian*), nu cum vorbeau ceilalți învățători (Matei 7:29). Însă pasiunea s-a perpetuat și prin primii apostoli. După cum subliniază Pavel, puterea este rezultatul lucrării Duhului în viața noastră: „Căci Dumnezeu nu ne-a dat un duh de frică, ci de putere, de dragoste și de chibzuință“ (2 Timotei 1:7). Pasiunea se înrudește cu evlavia, se vede în manifestarea religiozității, în cucernicia vieții creștine. Apostolul Pavel afirmă că în vremurile din urmă va exista o formă de evlavie fără putere, ceea ce este o înșelăciune (2 Timotei 3:5). Prin urmare, avem o paradigmă religioasă a formelor fără fond. Ca să articulăm o concluzie preliminară, studiul afectelor ne trimite la însuși miezul spiritualității, la identitatea creștină, datorită faptului că afectele însuflețesc și întrețin viața. Nu se poate imagina un creștinism fără dragoste, bucurie sau pasiune. Prin urmare, adevărata spiritualitate comportă afecte sfinte, care sunt oglinda inimii lui Dumnezeu și expresia înclinației și voinței sufletului transformat de Dumnezeu, ceea ce ne duce la miezul identității creștine, în care soteriologia ocupă locul central.

Afectele și acțiunile

O observație importantă în acest studiu ține de faptul că afectele se materializează, se exprimă în acțiuni și în credințe (Land 2013: 150). Cu toate că tentația este să disociem emoțiile de celelalte componente ale spiritualității (credințe și practici), trebuie să admitem că le influențează pe ambele. Ele nu numai că înduplecă voința, dar și determină sufletul să pună în aplicare mesajul intrinsec pe care îl poartă, fiindcă, potrivit lui Edwards, sunt „izvorul oricărei acțiuni omenești“ (Edwards 2012: 32). Contradicția dintre afecte și practici este falsă, în pofida curentului de gândire care o alimentează. Ar fi inadecvat să alegem între religia bazată pe sentimente și religia bazată pe fapte. Paradigma pertinentă este integratoare și presupune o religie bazată pe afecte (și cunoștințe) și exprimată în fapte. Cele două sfere nu se exclud, ci se presupun, în sensul că afectele anticipează practicile. Observația aceasta

ține de o realitate cât se poate de simplă și umană: orice obiectiv este urmărit datorită unor emoții puternice și de durată. Edwards articulează acest adevăr clar și convingător:

... natura omenească este inactivă dacă nu este alimentată de emoții, fie că este vorba despre dragoste sau ură, dorință, speranță, teamă sau altceva. Observăm că aceste emoții îi pun pe oameni în mișcare în orice domeniu al vieții, făcându-i să se implice în toate acțiunile lor: acestea sunt lucrurile care-i împing înainte și-i îndeamnă în toate treburile lor lumești (...). Oamenii sunt extrem de ocupați și activi, iar emoțiile reprezintă izvorul acțiunilor lor. Luați-le toată dragostea și ura, toată speranța și toate temerile, toată mânia, zelul și dorințele aprinse, și lumea va rămâne în mare parte nemișcată, moartă; în omenire nu va mai exista activitate, nici urmărirea plină de zel a vreunui țel (...) La fel, în lucrurile spirituale emoțiile religioase sunt izvorul acțiunilor religioase: cel ce posedă numai cunoștințe doctrinare și face speculații, dar nu are emoții, nu se implică niciodată cu adevărat în religie. (Edwards 2012: 32)

Legătura dintre afecte și practici este evidențiată în cuvintele Mântuitorului, care spunea: „Dacă Mă iubiți, veți păzi poruncile Mele“ (Ioan 14:15). Este cât se poate de clar că „dragostea ucenicilor pentru Cristos se manifestă prin ascultarea de poruncile Sale“ (Walvoord și Zuch 2005: 318). Prin urmare, ἀγαπᾶτε (*agapate – mă iubiți*) duce la ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε (*entolas tas emas tērēsete – veți păzi poruncile Mele*). Avem o cronologie a Duhului, care, după ce furnizează afecte puternice, îndrumă omul la împlinirea poruncilor lui Dumnezeu (Barclay 1960: 32). Semnificativ este contextul în care rostește Cristos aceste cuvinte, adică anticipând despărțirea de ucenici și trimiterea unui *alt Mângâietor*, care să rămână pentru totdeauna cu ei. Astfel, capitolul 14 din Evanghelia după Ioan marchează o pneumatologie care subliniază legătura dintre afecte, practici și trimiterea Mângâietorului, iar această relație este reiterată în forme sensibil diferite în versetele 21 și 23. Primirea Duhului Sfânt este, după cum se vede, condiționată de dragoste și de păzirea poruncilor divine, însă observația care ne preocupă mai mult este că afectele duc la fapte: dragostea determină aplicarea poruncilor.

Pe de altă parte, recunoscând rolul fundamental al pneumatologiei în spiritualitatea pentecostală, ne vom referi succint la Galateni 5:22-23, care vorbește despre roada Duhului. John Stott arată că cele nouă virtuți creștine au rolul de a „portretiza atitudinea creștinului față de Dumnezeu (dragostea, bucuria, pacea), față de alți oameni (îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine) și față de sine (credințioșia, blândețea, înfrânarea poftelor)“ (Stott 2007: 166). Cu toate că admitem simetria pe care o revelează această clasificare, în lumina studiului nostru considerăm că aceste virtuți pot fi împărțite în afecte (dragostea, bucuria, blândețea, pacea, bunătatea) și atitudini practice (îndelunga răbdare, facerea de bine, credințioșia, înfrânarea poftelor), cu atât mai mult cu cât conceptul de roadă (*καρπὸς* –

karpos) *per se* vizează în esență practica creștină, deoarece *roada* este exprimarea pragmatică a lucrării Duhului, transpunerea virtuților în acțiuni. De altfel, după cum arată contextul acestei pericope, în ultimă instanță *roada* Duhului înseamnă trăire prin Duhul (Galateni 5:25). Având în vedere combinația de afecte și practici revelată în lista celor nouă roade și faptul că toate implică în măsură mai mică sau mai mare practica, ne aliniem perspectivei lui Land, care vorbește despre o „înțelegere afectivă esențială a existenței creștine“ (Land 2013: 146). Avem astfel modelul integrator pomenit mai devreme: religia bazată pe afecte și exprimată în fapte.

Comentând textul din Galateni 5:22-23, John Tipei insistă asupra caracterului imperativ al roadei în viața adevăratului credincios: „Fiecare credincios altoit în Cristos *trebuie* să producă *roada* care să însumeze cele nouă virtuți“ (Tipei 2003: 289). Ce nu trebuie să uităm este că imaginea roadei vorbește despre un proces din sfera naturii. *Roada* arată esența și identitatea pomului. Nu se poate prezenta public ceva ce nu corespunde naturii lăuntrice. Prin urmare, imperativul ar trebui subordonat nevoii de transformare a omului prin Duhul Sfânt, ca ulterior să poată rodi ca rezultat firesc al unei vieți schimbate. Interesantă aici este viziunea lui Land conform căreia afectele sunt *motive de acțiune*, ceea ce ne duce la discuția despre rolul lor determinant în slujire. Afectele sunt fundamentale pentru mărturisirea eficace a lui Dumnezeu sau în activitățile sociale de orice fel. Fiind chemați la o viață de slujire în domenii diverse, este evident aportul lor la nivel de biserică, societate, familie, loc de muncă etc. Conchizând, *roada* Duhului Sfânt este indispensabilă din perspectiva slujirii lui Dumnezeu și a semenilor: „Dacă trăim prin Duhul, să și umblăm prin Duhul“ (Galateni 5:25). Prin urmare, afectele se identifică cu *roada* și ne anticipează acțiunile.

Afectele și cunoștințele

La fel ca în cazul relației afecte-practici, remarcăm și aici o pseudo-incompatibilitate. Afectele și cunoștințele nu se află în relație antagonică, ci mai degrabă într-una de interdependență, fiind conectate intrinsec întocmai ca lumina și căldura. Steven Land apelează la o comparație și mai relevantă, anume relația dintre Cristos și Duhul în soteriologie: „Isus este prezentat omului prin mărturia scripturală a Duhului Sfânt. Duhul este cel care lucrează în viața omului, astfel încât acesta să-l primească pe Cristos. A primi mărturia Duhului înseamnă a-L primi pe Cristos. [...] Lucrarea Duhului și lucrarea lui Cristos sunt una în opera mântuirii“ (Land 2013: 148). Prin urmare, după cum Cristos și Duhul sunt indisociabili din perspectivă soteriologică, tot astfel afectele și cunoștințele sunt interconectate, determinând mântuirea și transformarea ontologică. Altfel spus, creștinul este capabil de emoții puternice tocmai datorită cunoștințelor sale despre Dumnezeu, și o mulțime de cunoștințe despre Dumnezeu sunt furnizate prin

experiențe emoționale sfinte. Cunoștințele generează afecte, și afectele duc la cunoștințe. Vorbim astfel despre elemente cu structură unitară din perspectiva acțiunii lor asupra omului. De ce am califica drept inadecvată înțelegerea atributelor divine, numai pentru că am dobândit-o în episoade afective? Recunoștința, speranța și chiar teama pot furniza cunoștințe sfinte, după cum cunoștințele sfinte pot livra recunoștință, speranță și teamă de Domnul. Remarcăm convingerea pertinentă a lui H. R. Niebuhr în acest context: „...Contrar opiniei generale despre emoții, ele ne pun în legătură cu ceea ce este demn de încredere, ferm, real, durabil, în moduri inaccesibile rațiunii conceptuale sau spectatoare“ (Land 2013: 148).

Ca atare, în ce privește spiritualitatea creștină putem vorbi despre necesitatea afectelor, întrucât cunoștințele sunt insuficiente. În credință nu poate exista doar înțelegere, după cum nu pot exista doar afecte. Fiind chemați la o înțelegere afectivă a existenței creștine, împărtășim convingerea lui Edwards, care spunea că depindem atât de lumina minții, care înțelege, cât și de căldura inimii, care simte: „Trebuie să existe lumină în înțelegere, cât și o inimă mișcată și aprinsă; unde este căldură fără lumină, nu poate exista nimic divin; tot astfel, unde există un fel de lumină fără căldură, adică o minte plină de idei și speculații și o inimă rece și neafectată, nu poate exista nimic divin. Cunoașterea aceasta nu reprezintă cunoașterea spirituală a lucrurilor de sus“ (Edwards 2012: 54).

Am putea adăuga că studiul de față nu a făcut decât să examineze succint o dimensiune care face parte din structura noastră internă, și ne referim la felul în care am fost creați de Dumnezeu. Afectele sunt manifestarea firească a unei componente umane cu care am fost înzestrați prin creație. Omul funcționează afectiv, după cum funcționează rațional sau senzorial. Trihotomiștii cred că afectele sunt manifestarea înclinațiilor sufletului, pe care îl definesc ca „sediul al conștiinței de sine. El face dintr-un individ o personalitate autentică, având caracteristici unice ale persoanei. Facultățile sufletului sunt recunoscute în general ca fiind intelectul, emoțiile și voința“ (Menziés și Horton 1999: 90). Având în vedere că întreaga personalitate a omului este antrenată în procesul credinței, ea are și o importantă componentă emoțională. Ioan Brie și Ciprian Terinte (2015: 32) explică, în acest context, că „elementul emoțional ține tot de constituția sufletească primită de om prin creație.“ Astfel, trezirea spirituală a sufletului, regretul cu privire la păcatul personal și bucuria mântuirii sunt exercitate prin intermediul afectelor umane.

Concluzii

Studiul de față a arătat că afectele sunt semnul spiritualității autentice. Constituind răspunsul omului la afecțiunea lui Dumnezeu, ele ne marchează la nivel personal și comunitar, astfel încât contribuie la conturarea identității

creștine. Examinând afectele în raport cu celelalte două componente ale spiritualității, am observat că sunt conectate intrinsec cu *credințele* și că ne anticipează *practicile*. Am argumentat că dezbaterea privitoare la alegerea unei religii bazate pe afecte sau a uneia bazate pe fapte este inadecvată. Mai degrabă, modelul biblic mizează pe o religie bazată pe afecte (și cunoștințe) și exprimată în fapte. Afectele sunt necesare vieții de credință datorită învățaturii despre roada Duhului, care are caracter imperativ, și ele contribuie fundamentală la slujirea creștină, fiind rezultatul lucrării Duhului în viața omului. În lumina acestui studiu se poate afirma că spiritualitatea autentică se vede în existența afectelor sfinte, în actele vitale care determină voința să opteze pentru ascultarea și slujirea lui Dumnezeu.

Bibliografie

- Barclay W (1992) *Analiza semantică a unor termeni din Noul Testament*. Wheaton, IL: Societatea Misionară Română.
- Barclay W (1960) *The Promise of the Spirit*. Philadelphia, PA: Westminster Press.
- Brie I și Terinte CF (2015) *Manualul catehetic al Cultului Creștin Pentecostal din România*. București: Plērōma.
- Brueggemann W (1982) *The Creative Word. Canon as a Model for Biblical Education*. Philadelphia, PA: Fortress Press.
- Douglas JD (1995) *Dicționar Biblic*. Traducere în limba română de Pup L și Tipei J. Oradea: Societatea Misionară Română.
- Dyrness W (2010) *Teme ale Teologiei Vechiului Testament*. Traducere în limba română de Ologeanu R. Cluj-Napoca: Logos.
- Edwards J (2012) *Emoțiile religioase*. Traducere în limba română de Bodnari I. Suceava: Perla Suferinței.
- Land SJ (2013) *Spiritualitate pentecostală. O pasiune pentru împărăție*. Traducere în limba română de Pășcuți L. Oradea: Casa Cărții.
- Menzies WW și Horton SM (1999) *Doctrină Biblică, o perspectivă pentecostală*. Traducere în limba română de Mitrea D. Oradea: Life Publishers.
- Roberts R (1982) *The Strengths of a Christian*. Philadelphia, PA: Westminster Press.
- Saliers DE (1980) *The Soul in Paraphrase*. New York, NY: Seabury Press.
- Stott J (2007) *Epistola lui Pavel către Galateni: o singură cale*. Traducere în limba română de Verzea G. Cluj-Napoca: Logos.
- Șandru T (1989) *Doctrinile Biblice ale Bisericii*. București: Editura Cultului Pentecostal.
- Tipei J (2003) *Duhul Sfânt: o teologie biblică din perspectivă pentecostală*. Oradea: Metanoia.

Walvoord JF și Zuch RB (eds) (2005) *Comentariu al Noului Testament*.
Traducere în limba română de Verlan O. Cluj-Napoca: E.B.E. România.